

DR. FENYVESI ISTVÁN
ny. egyetemi docens
Szeged

Alapművek Puskinról

– TALLÓZÁS A BICENTENÁRIUM LEGÉRDEKESEBB KÖNYVEI KÖZÖTT –

A legnagyobb orosz költő születésének nemrégi, kétszázadik évfordulójára korábban soha nem látott számú kiadásban jelentek meg hazájában a művei (köztük egy valóban mindenki számára hozzáférhető „Puskin-összes”), de kisebb könyvtáryira rúg a róla szóló, mind tudományos, mind népszerű könyvek mennyisége is. Itt csupán néhány, most megismert alapműre hívjuk fel a figyelmet.

Az először 1931-ben megjelent *Putjevogyityel po Puskinu* most reprint kiadásban látott napvilágot. Ez volt annak idején a legelső átfogó kislexikon a költő munkásságáról: a szócikkek felölelik életrajzát és egyes műveit csakúgy, mint valamennyi szereplőjét, a művekben említett helyneveket, a műfajait stb.

A kétkötetes *Anyegin-enciklopédia* szinte három szótárt rejt magában: a műben fellelhető tulajdonneveket, a reáliákat (események, tárgyak, elavult szavak) és a motívumokét – a filozófiai, etikai és esztétikai kategóriákkal. Szemet gyönyörködtető a mű külleme is, azzá teszik a költő rajzai és a korabeli festményekről, valamint a múzeumokban őrzött tárgyairól készült reprodukciók.

Több mint három évtizeden át fordította angolra az *Anyegin*-t Vlagyimir Nabokov, a munkája filológiai tanulságait pedig csaknem ezeroldalas *kommentár-könyvben* szűrte le. Ezt Brodskij és Lotman hasonló műfajú műveitől főként gazdag összehasonlító irodalomtörténeti és verstani elemzései, valamint kultúrológiai szemlélete különbözteti meg. Most egy moszkvai és egy szentpétervári kiadó is megjelentette.

Az *Anyegin*-nek ötnegyed század során elkészült négy magyar fordítását Péter Mihály elemzi *Pár tarka fejezet csupán...* c. monográfiájában. A hat fejezetben nagy beleérzéssel tekinti át a két főszereplő és a két levél átültetését, a Költő hangjának magyar metamorfózisait, a táj, az év- és napszakok leírásának megoldásait, valamint a „hármaskor”, a zeneiség, líraiság és gondolatiság egymásra rezonáló, egymást erősítő harmóniáját.

Az egész Puskin-pálya áttekintésére vállalkozó sok új tudományos monográfia közül kiemelkedik Nyikolaj Szkatové (*Puskin – russzkij genyij*). A korábbi Kolcov- és Nyekraszov-szintéziséről ismert szentpétervári irodalomtörténész (az ő szerkesztésében jelent meg nemrég a XX. századi orosz írók kétkötetes lexikona is) az életrajz és életmű egységét az egyes biográfiai szakaszok szerint tagolva mutatja be. Minden újabb periódus itt nem csupán biológiai lépcső, hanem egy újabb művészeti stáció is. A kétszáz év alatt valóságos tengerré duzzadt szakirodalmat mesterien uralja: számos új mozzanatra legalább tömören utal, s megállapításait olyan apró részletekkel is illusztrálja, amelyekből történelmi és gondolati távlatot egyszerre nyer a vizsgálat. Szkatov Puskinja nem merev szobor, hanem élő ember, a maga anyagi (sokszor akár pénzügyi és családi, de ezeknek végső fokon mindig a költészetre visszaható) valójában. A szerző összegző gondolata – Puskin az orosz szellem legmagasabbfokú megnyilvánulása – a csaknem 600 lapos könyv meggyőző végkonklúziója.